

תפילת שמונה עשרה, מפגש ראשון, "הקדמה".

קיץ טוב לכל !

השבוע נעשה משהו מעט שונה - נלמד רמב"ם פרק ראשון הלכות תפילה.

נראה בעיניי שלפני שמתחילים לעסוק בשמונה עשרה ברכות ובהבנת מילות כל ברכה וברכה, טוב להקדים ולהבין את עניינה של תפילת עמידה בכללה - את תיקון נוסח התפילה ואת מבנה הברכות. נדמה שאין טוב מהרמב"ם בשביל דבר זה, שמסביר את הדברים בצורה בהירה ומנוסחת היטב, שכתובתו ההלכתית כאן לא רק שאינה מעמעמת אלא אף מדגישה את עיקרה של התפילה, שהיא כוונת הלב.

ייתכן שיהיה מי מהלמודים שירגיש שהפרק קצת קצר מידי לזמן הלימוד אז אציין כאן כמה נקודות שאפשר להרחיב ולהעמיק בהם זמן רב:

- הרמב"ם מדבר על תפילה מדאורייתא שעיקרה (בניסוחו של הרב עדין): "הפנייה האנושית אל הקב"ה". לעומת זאת, מסגרת התפילה: זמן, נוסח, מנין התפילות הוא דרבנן. אפשר לדבר על השאלה עד כמה התפילה שאנחנו מתפללים היא התפילה מהתורה; על היחס בין המסגרת לבין הכוונה; בין המחוייבות לבין הכוונה; על הקושי שיש למתפלל עם זה שאומרים לו להתפלל בזמנים מסויימים במילים שכתבו לו, והוא צריך להצליח שמשוה יקרה אצלו בפנים. הרמב"ם מתאר את הסיבה שחכמים קבעו נוסח קבוע לתפילה - איך אנחנו מבינים או חווים את הנוסח שקבעו חכמים עבורנו ואת המחוייבות להתפלל.
- מבנה התפילה: שבח, תפילה, הודאה. כדאי להתעכב על זה, להסביר את מבנה ה"שמונה עשרה" מלמעלה. מה כולל חלק השבח? איזה בקשות יש? ושוב, היחס בין בקשות היחיד לבקשות הכלליות שתוקנו? מהו חלק ההודאה? בעזרת ה' בשבועות הקרובים נעסוק בפירוט ובנחת בברכות השונות אבל יש עניין במבט הכללי של התפילה.
- "תפילות כנגד קרבנות". אפשר לציין את המחלוקת הקדומה אם תפילות כנגד אבות או כנגד קרבנות. למי שיש פנאי מוזמן להסתכל בפרק "תפילה" ב"שושנה" שמרחיב ומבאר את העניין: שהמחלוקת איננה בשאלה הפורמלית מפני מה תוקנה התפילה. שהרי כמו שנאמר כאן ברמב"ם, התפללו אף בזמן המקדש וקודם לו, אלא זאת שאלה מה עיקר מהותה ואופיה של התפילה. תפילה אינדידואלית דוגמת האבות שתפילתם נבעה מתוכם או תפילה טקסית ציבורית דוגמת עבודת הקרבנות בבית המקדש.

בהצלחה רבה !